

Искам да разбера как работи човешкият мозък и познание

интервю на Любина Панайотова

Венцислав Попов

е на 29 години от София. Завършил е бакалавърска степен по психология в Нов Български Университет през 2015 година. Споделя, че пътят до там е бил осеян с няколко промени – учил е журналистика за два семестъра в УНСС и по-късно психология в СУ за три семестъра, преди да се прехвърли в НБУ. В момента завършва докторантура по когнитивна психология в Carnegie Mellon University, а от август 2020 г. започва пост-докторантска изследователска позиция в University of Zurich. Публикувал е 9 научни статии в престижни англоезични ревиюирани журналы, 6 статии в реферирани международни конференции и 4 статии в български научни издания. Някои от тези публикации са носители на награди от Световното Общество по Когнитивна Наука (Cognitive Science Society Travel Award for an Outstanding Student Paper, 2017) и от Департамента по Психология на Carnegie Mellon University (Bobby Klatzky Publication Award for outstanding performance in scholarly research and writing, 2019).

Защо според Вас психологията е изключително търсена специалност?

Като емпиричен учен бих искал да видя данни за мотивацията на избиращите да учат психология. Ако трябва да спекулирам, бих предположил, че голяма част от популярността на психологията се дължи имплицитно на криза на идентичността в модерния свят. Преди 20-и век, фокусът на човечеството е бил оцеляването, житейският път е бил по-прост и ясен, въпреки трудността си, а житейските „избори“ са диктувани предимно от семейството и обществото. Днес тези фактори са по-маловажни и животът е много по-отворен и разнообразен. Смяната на фокуса от оцеляване към себеактуализиране води до много по-голяма свобода на действие, но свободата е страшна – изборът носи със себе си отговорност и много хора се страхуват от тази отговорност. Изучаването на психология може би се възприема като възможност за себеопознаване и опознаване на другите. Това знание намалява възприетата несигурност и позволява чувство за по-голям контрол.

Вие как се насочихте към това образование?

По-лесно ми е да говоря за личната ми мотивация. Човешкият мозък е изключително нещо – той е буквално шепа месо, образувано от милиони години еволюция, което днес е способно да опознава и манипулира механизмите на заобикалящия го свят, да използва символи, да строи небостъргачи и да пише симфонии. Ние приемаме тези способности за даденост, но фактът че едни електронни импулси могат да бъдат в основата на интелектуално действие е зашеметителен! Аз искам да разбера как работи човешкият мозък и познание – какви са принципите и механизмите, чрез които опознаваме околния свят. В началото на образованието ми установих, че психологическата наука е все още в ранен стадий и няма пълни отговори на тези въпроси. Това довече до решението ми да преследвам изследователска кариера.

Какви са основните разлики в образователната система между САЩ и България?

Бакалавърските програми в САЩ предлагат много по-голяма свобода на студентите във формирането на образованието им. В САЩ студентите избират специалност (i.e. major) чак в началото на третата си година. През първите две години те са свободни и насърчавани да посещават лекции по много различни предмети за придобиване на широка обща култура.

Това им дава повече време да се запознаят с реалността на различни дисциплини, преди да направят избор в коя от тях да се специализират. За мен това е силен плюс – колко са хората, които знаят с какво точно искат да се занимават когато са на 18? Фактът, че толкова много хора в България не работят в сферата на образованието си е показателен. На мен ми отне няколко години и смяна на университети и специалности, докато открих сегашния си професионален път.

Разкажете ни повече в каква сфера на психологията профилирате и специализирате?

Когнитивната психология изучава човешкото познание – тя пита какви са механизмите и принципите, чрез които добиваме и обработваме информация за околния свят, как е организирана човешката памет, как хората усвояват и използват езици, как взимаме решения и решаваме проблеми. В тази сфера третираме психиката като група от компоненти и процеси, които преобразуват възприятията в действия. Въпросът ни е кои са тези компоненти и какви принципи определят взаимодействието им.

В момента завършвате докторска степен в Carnegie Mellon University. Какъв е предметът на вашето изследване?

Моят изследователски фокус е човешката памет. Какво определя нейните лимити? В докторантурата си аз изследвам хипотезата, че разполагаме с лимитиран ресурс за обработка на информация. Според нашите данни, хората използват по-голяма част от този ресурс за запаметяване на по-сложни и по-малко познати понятия, и този ресурс се възстановява постепенно с времето. Наскоро в статия в журнала Psychological Review демонстрирахме, че когато хората запомнят по-сложна информация, те изпитват временна трудност да запомнят нова информация. В определен смисъл ние предпологаме, че паметта работи като мускул – вдигането на тежести използва лимитирани субтрати в мускула, по-тежки тежести използват по-

вече субтрати и отнема известно време те да се възстановят преди да може мускулът да извърши нови контракции.

Има ли връзка между това да изучаваш психология и да можеш да разбираш себе си и околните?

Да разбираш нещо или някого изисква два елемента: да разбираш причините и механизмите за тяхното поведението и да можеш въз основа това знание и текущата ситуация да предскажеш бъдещо поведение. Психологията не е по-различна от която и да е друга научна дисциплина – доколкото студентите по физика познават принципите на силата и взаимодействието на телата, доколкото те разбират защо един мост е стабилен, а друг не, и доколко могат да предскажат дали проектиран мост ще е стабилен още преди да бъде построен. Единствената разлика е, че мозъкът/психиката е най-сложният ни познат обект и факторите, влияещи върху поведението, са много разнообразни и по-трудни за проследяване.

Какви са вашите бъдещи творчески планове?

Дългосрочният ми план е да продължа да изследвам човешката памет. Мечтата ми е един ден да имаме толкова добро разбиране на това как информация се съхранява в мозъка, че да ни позволи директно да добяваме нова сякаш инсталираме софтуер. В момента един студент по медицина трябва да прекара повече от десетилетие в наизустяване на факти, част от които ще бъдат остарели към момента, в който обучението им

Смяната на фокуса от оцеляване към себеактуализиране води до много по-голяма свобода на действие и много хора се страхуват от тази отговорност

приключва. Представете си, че можем да спестим този процес и можем да използваме това време за усвояване на важни умения за обработка и употреба на тази информация.

Какъв е вашият съвет към младите, които искат да учат тази специалност?

Да се запознаят внимателно и подробно с действителната програма на обучение. Много студенти записват психология с доста погрешна представа и се изненадват (често неприятно), че изучаването на психология включва изучаване на изследователския метод, статистика и групи технически дисциплини. Психологията е емпирична наука и като всяка такава тя борави с технически апарат за достигане на автентично познание. That's a feature, not a bug (в превод: „Това е функция, а не грешка.“). Те трябва да оставят погрешните си представи, че психологията е хуманитарна дисциплина.

